

ENERGEIA

18 september 2025

Warmtenet-ontwikkelaar Firan stapt uit MeerEnergie, een coöperatief buurtwarmteproject in Amsterdam. Dat staat in een brief die wethouder Energietransitie Zita Pels (GroenLinks) vorige week vrijdag aan de aan de gemeenteraad heeft gestuurd.

MeerEnergie ontwikkelt sinds 2015 een buurtwarmtenet in de Amsterdamse wijk Watergraafsmeer. Het doel is om 4.000 woningen aan te sluiten om het warmtenet, dat gevoed wordt door restwarmte uit een datacenter, een grote warmtepomp en - in noodgevallen - een gasturbine. Volgens Het Parool meldden zich tot nu toe 1.300 buurtbewoners aan voor het project.

Aanleiding voor de breuk tussen Firan en MeerEnergie is volgens wethouder Pels de Wet Collectieve Warmte (WCW), die begin jullie door de Tweede Kamer werd aangenomen en binnenkort in de Eerste Kamer wordt behandeld. Dat wetsvoorstel verplicht het warmtenetten in principe een publiek meerderheidsaandeel te hebben.

De eis zorgde volgens Pels voor een "patstelling" tussen Firan en MeerEnergie. Firan is een dochteronderneming van netwerkbedrijf Alliander en geldt als publiek bedrijf; onder de nieuwe WCW zou een bedrijf "zoals Firan" een meerderheidsbelang in het nieuw op te richten warmtebedrijf moeten krijgen, schrijft Pels. De WCW bevat weliswaar een uitzondering die het coöperaties toestaat om een warmtenet te beheren, maar stelt ook dat een publiek bedrijf geen minderheidsaandeelhouder mag zijn in zo'n coöperatie.

Om conform de WCW te handelen, moest Firan dus ofwel uit het project stappen, ofwel een meerderheidsbelang krijgen. Voor MeerEnergie was die laatste eis onacceptabel. Op de eigen website schrijft de buurtcoöperatie als "uitgangspunt" te hebben "dat de buurt zeggenschap heeft over belangrijke beslissingen, geborgd door een meerderheidsaandeel". Anders zouden bewoners volgens MeerEnergie "geen zeggenschap meer hebben over zaken als de verhouding tussen vastrecht en tarieven en andere besluiten die prijs en duurzaamheid kunnen beïnvloeden".

Volgens Firan-woordvoerder Niels Stet is het project "ingehaald door de realiteit". De warmteontwikkelaar wil volgens Stet graag aan projecten als MeerEnergie meedoen, maar alleen binnen de kaders van de WCW. "Daar zijn we gewoon niet met elkaar uitgekomen."

De WCW voorziet evenwel in een overgangperiode van 30 jaar, waarbinnen warmtebedrijven volgens de huidige regels kunnen blijven opereren. Hadden de partijen er haast mee gemaakt, dan had Firan mogelijk dus wél een minderheidsaandeel kunnen nemen. Maar zo'n constructie is volgens de Alliander-dochter "niet haalbaar", zegt Stet. "Volgens de huidige wetgeving zou MeerEnergie de rol van leverancier op zich moeten nemen en op korte termijn een leveringsvergunning van de ACM moeten verkrijgen. Dit is een complex, kostbaar en zeer tijdrovend traject."

Op de vraag waarom Firan, na tien jaar onderdeel te zijn geweest van het project, nu plots tot deze conclusie komt, reageert Stet dat de realiteit voor Firan is "veranderd" omdat de nieuwe warmtewet definitief is geworden.

In haar brief aan de Amsterdamse gemeenteraad noemt wethouder Pels het ontbreken van een mogelijkheid in de WCW voor een minderheidsbelang van publieke bedrijven een "omissie", "die de samenwerking tussen publieke partijen en energiecoöperaties bemoeilijkt".

Pels schrijft dat ze dit wil aankaarten bij minister van Klimaat en Groene Groei Sophie Hermans (VVD). Toen de Tweede Kamer hierover in juni echter een motie aannam, wees Hermans op het advies van de landsadvocaat dat zo'n minderheidsaandeel niet mag van het Europese recht. Het kabinet moet binnen zes maanden rapporteren over de motie.

De gemeente Amsterdam heeft MeerEnergie ondertussen tot 1 november de tijd gegeven om met een alternatief plan te komen voor de ontwikkeling van het warmtenet. De gemeente heeft er belang bij dat het project slaagt: de stad investeerde ruim 14 miljoen euro in de aanleg van warmwaterleidingen en stelde 2,1 miljoen euro beschikbaar voor een lening aan MeerEnergie. In afwachting van het nieuwe plan ontwikkelt Amsterdam "terugvalscenario's" voor de exploitatie van de aangelegde leidingen, schrijft Pels. Als opties noemt ze onder meer een rol voor het nieuw op te richten Publiek Warmtebedrijf.

MeerEnergie zelf heeft er ondertussen vertrouwen in dat het voor 1 november een aangepast plan voor het project kan presenteren, met andere partijen, zegt voorzitter Ardine Nicolai. Toen MeerEnergie tien jaar geleden met Firan in zee ging, waren er volgens haar weinig andere bedrijven die het warmtenet mee konden ontwikkelen. "Nu zijn er tal van commerciële partijen. Wat we verliezen in Firan, is technische kennis, betrouwbaarheid en eigen vermogen. Die drie dingen moeten we op een andere manier regelen."

Volgens Nicolai zou voor de betrouwbaarheid de gemeente of het Rijk bijvoorbeeld garant kunnen staan. Technische kennis kunnen we bij andere partijen inkopen op de markt, en overige kennis bij bijvoorbeeld bij EnergieSamen of Buurtwarmte. Voor eigen vermogen zijn ook mogelijkheden. Zo zijn coöperaties volgens haar op dit moment aan het onderzoeken of ze elkaar op dat vlak kunnen helpen. "Ik weet niet of het zonder Firan heel veel moeilijker wordt. Het blijft gewoon pionieren."